

USNESENÍ

Krajský soud v Praze rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Věry Šimůnkové a soudců Mgr. Josefa Straky a Mgr. Karla Ulíka ve věci

žalobce: **L. K.**
bytem X
toho času ve Věznici Jiřice, Ruská cesta 404, 289 22 Lysá nad Labem

proti
žalované: **Vězeňská služba České republiky - Věznice Jiřice,**
se sídlem Ruská cesta 404, Jiřice

v řízení o žalobách na ochranu před nezákonnými zásahy žalované,

takto:

- I. Žaloby se odmítají.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalobci se vrací zaplacené soudní poplatky v celkové výši 200 Kč, které mu budou vyplaceny ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto usnesení z účtu Krajského soudu v Praze.

Odůvodnění:

1. Žalobce podal dvě samostatné žaloby na ochranu před nezákonným zásahem podle § 82 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).
2. Žalobce v obou žalobách shodně uvedl, že na jeho účet vedený věznicí (žalovanou) byla dne 9. 11. 2020 připsána částka ve výši 98 932 Kč. Žalobce si byl vědom, že na základě rozsudků civilních soudů mu Česká republika – Vězeňská služba ČR měla vyplatit finanční částku v téže výši, nicméně k tomu, aby částka mohla být vyplacena na účet odsouzeného vedený vězeňskou službou, je dle § 25 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o VTOS“) nutný souhlas odsouzeného. Takový souhlas však žalobce nikdy neudělil, naopak žádal, aby přisouzená částka byla zaslána k rukám jeho advokáta Mgr. Umaru Switatovi, a nikoliv k rukám žalované. Proto objevila-li se na jeho účtu odsouzeného vedeném žalovanou zmiňovaná částka, považoval ji žalobce za dar od České republiky (s jehož přijetím explicitně vyjádřil souhlas), a nikoliv za poskytnutí peněžitého plnění uloženého rozsudkem civilního soudu, neboť toto plnění žádal zaslat na jiný účet. Tato argumentační linie je oběma žalobám společná.
3. Soud usnesením ze dne 2. 2. 2021, č. j. 51 A 131/2020 - 11, spojil obě žaloby ke společnému projednání, a tímž usnesením současně žalobce vyzval, aby označil zásahy, proti nimž se domáhá ochrany, a aby v závislosti na tom odpovídajícím způsobem upravil svůj žalobní petit tak, aby odpovídal skutečnostem vylíčeným v žalobních podáních. Žalobce ve svých navazujících podáních zasílaných upřesnil skutkové okolnosti týkající se jím tvrzených

Shodu s prvopisem potvrzuje: J. R.

zásahů, naposledy tak učinil v podání ze dne 8. 7. 2021, jímž reagoval na usnesení zdejšího soudu ze dne 29. 6. 2021, č. j. 51 A 131/2020 – 69, jímž byl vyzýván ke sdělení, zda uplatnil prostředky nápravy u dozorcího státního zástupce.

4. Obě žaloby jsou z hlediska obsahu formulovány jako žaloby na ochranu před nezákonným zásahem ve smyslu § 82 a násl. s. ř. s. V rámci zkoumání podmínek řízení musel soud nejprve blíže objasnit povahu obou těchto žalob:

**Žaloba proti zásahu spočívajícím v odečtení peněz z účtu odsouzeného
(druhá v pořadí)**

5. V žalobě ze dne 28. 12. 2020 (původně evidované pod sp. zn. 51 A 140/2020), jež byla v pořadí podána jako druhá, žalobce namítá, že dne 31. 12. 2020 byla z jeho účtu odsouzeného odečtena částka 98 932 Kč a dle žalobce odeslána „neznámo kam“ (nicméně jak vyplynulo z jeho navazujících podání, předmětná částka měla být odeslána na účet jeho advokáta Mgr. Umara Switata). Toto žalobce považuje za nezákonné, a to právě z důvodu, že předmětnou částku považuje za dar. Návrh výroku rozsudku (petit) byl v této žalobě vymezen takto:

„I. Určuje se, že zásah žalované spočívající v odečtení částky 98 932 Kč v měsíci prosinci 2020 z účtu žalobce zřízeného a vedeného žalovanou je nezákonný.“

II. Žalované se zakazuje pokračovat v nezákonném zásahu spočívajícím ve spravování peněžních prostředků žalobce v rozporu se zákonem.

III. Žalované se přikazuje obnovit stav před odečtením částky 98 932 Kč z účtu žalobce zřízeného a vedeného žalovanou.“

6. Tato žaloba je koncipována jako tzv. žaloba zápůřčí, v níž žalobce označuje konkrétní trvající zásah (odečtení částky z jeho účtu odsouzeného), který považuje za nezákonný, a domáhá se, aby žalované byl uložen zákaz pokračovat v daném jednání a současně jí bylo příkazáno obnovit stav před tímto zásahem (tj. před odečtením dané částky).
7. Podle § 85 s. ř. s. je žaloba nepřípustná, lze-li se ochrany nebo nápravy domáhat jinými právními prostředky; to neplatí v případě, domáhá-li se žalobce pouze určení, že zásah byl nezákonný.
8. Z uvedeného vyplývá, že u zápůřčích žalob (na rozdíl od určovacích) soud musí zkoumat, zda se žalobce ochrany před zásahem či jiné formy nápravy mohl domáhat jinými právními prostředky, a pokud ano, zda tak učinil. Zjistí-li, že uvedené právní prostředky měl žalobce k dispozici, avšak nevyužil jich, musí být žaloba pro nepřípustnost odmítnuta podle § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 85 s. ř. s.
9. Soud proto zkoumal, zda žalobce měl k dispozici jiné prostředky nápravy:
10. K žalobcem tvrzenému zásahu spočívajícímu v odečtení finančních prostředků z jeho účtu odsouzeného mělo dojít v rámci výkonu trestu odnětí svobody. Primární dozor nad dodržováním právních předpisů v prostorách, kde se vykonává trest odnětí svobody, vykonává státní zástupce, jak plyne z § 4 odst. 1 písm. b) zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státním zastupitelství“) ve spojení s § 78 zákona o VTOS. V tomto směru je státní zástupce především oprávněn vydávat příkazy k zachování předpisů platných pro výkon trestu

[srov. § 78 odst. 2 písm. e) zákona o VTOS] a prověřovat, zda příkazy a rozhodnutí Vězeňské služby ve věznici týkající se výkonu trestu odpovídají zákonům a jiným právním předpisům [srov. § 78 odst. 2 písm. c) zákona o VTOS]. Orgány soustavy státního zastupitelství jsou současně povinny přijímat a vyřizovat podání, v rozsahu svých kompetencí tato podání přezkoumávat a v případě vyhodnocení jejich důvodnosti přijímat příslušná opatření (§ 16a odst. 5 zákona o státním zastupitelství), přičemž v případě nespokojenosti s vyřízením podání je možno požádat nejbližší vyšší státní zastupitelství o přezkum způsobu vyřízení podání (§ 16a odst. 7 zákona o státním zastupitelství). S ohledem na uvedené je zřejmé, že právě státní zástupce je tím orgánem, u něhož by se osoba vykonávající trest odnětí svobody měla primárně domáhat ochrany nebo nápravy proti zásahům orgánů vězeňské služby. Teprve při marném vyčerpání tohoto prostředku nápravy by se otevíral prostor pro podání žaloby ve správním soudnictví.

11. Výše uvedený závěr potvrdil i Nejvyšší správní soud (dále jen „NSS“) ve svém rozsudku ze dne 24. 3. 2021, č. j. 10 As 350/2020 - 36, v němž vyložil: **„Je to na prvním místě právě státní zástupce, nikoli správní soud, kdo hlídá dodržování právních předpisů v prostorách, kde se vykonává trest odnětí svobody. V rámci dozoru je také oprávněn vydávat příkazy k zachovávaní předpisů platných pro výkon trestu [§ 4 odst. 1 písm. b) zákona o státním zastupitelství a § 78 odst. 2 písm. e) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, obdobně také § 29 zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby]. Vedle orgánů, které projednávají stížnosti a žádosti dle § 26 zákona o výkonu trestu odnětí svobody (které ovšem nejsou účinnými ochrannými prostředky; rozsudek ze dne 29. 11. 2012, č. j. 5 As 43/2012-40, č. 2768/2013 Sb. NSS), je osobám omezeným na svobodě nejbližší právě státní zástupce, jelikož dobře zná podmínky ve věznicích. [16] Jako garant zákonnosti dokáže státní zástupce nejrychleji a nejúčinněji poskytnout osobě ve výkonu trestu odnětí svobody ochranu před jí tvrzenou nezákonností. Jeho dozor má být systematický a žádoucím způsobem má ovlivňovat postupy Vězeňské služby. Státní zástupce je povinen přezkoumat důvodnost podání dle § 16a zákona o státním zastupitelství, obsahuje-li potřebné náležitosti a spadá-li do jeho působnosti. Pokud státní zástupce zjistí porušení právních předpisů, je povinen přijmout příslušná opatření ke zjednání nápravy a také podatele ve stanovené lhůtě vyrozumět o způsobu vyřízení [...]. Protože podání ke státnímu zástupci lze považovat za účinné prostředky nápravy ve smyslu § 85 s. ř. s., je třeba je před podáním (jiné než deklaratorní) žaloby vyčerpat.“**
12. Žalobce v podaných žalobách netvrdil, že by prostředek nápravy ve smyslu § 16a zákona o státním zastupitelství vyčerpal. Soud jej proto usnesením ze dne 29. 6. 2021, č. j. 51 A 131/2020 - 69, vyzval, aby sdělil, zda proti zásahům, které napadá nyní projednávanými žalobami, daný prostředek nápravy uplatnil, případně jak s tímto podáním bylo naloženo.
13. Žalobce v reakci na tuto výzvu uvedl, že zásahy obsažené v obou žalobách jsou mimo působnost dozorujícího státního zástupce, který mu nemůže ochranu před tvrzenou nezákonností poskytnout. Zdůraznil, že státnímu zástupci nepřísluší zkoumat, zda žalobci zaslaná částka 98 932 Kč na účet vedený žalovanou představuje dar nebo plnění uložené soudem, neboť toto může objasnit jen odesílatel peněz, vůči kterému však působnost dozorujícího státního zástupce nedosahuje. Dále zrekapituloval podstatné okolnosti případu a zdůraznil, že jde o složitou právní věc s problematickým výkladem právních norem, do nichž nemůže zasáhnout dozorující státní zástupce, ale toliko soud. Žalobce je proto přesvědčen, že se ochrany proti zásahům vymezeným v žalobám nemohl domáhat jinými právními prostředky než zásahovou žalobou.
14. S touto argumentací žalobce však soud nesouhlasí. Z obsahu dané žaloby (druhé v pořadí –

tj. žaloby směřující proti odečtení částky 98 932 Kč z žalobcova účtu odsouzeného) je zřejmé, že žalobce jejím prostřednictvím brojí proti způsobu, jímž vězeňská služba (žalovaná) zachází s prostředky na účtu konkrétního odsouzeného (žalobce), přičemž je sporováno, zda vězeňská služba byla oprávněna tyto prostředky převést na účet třetí osoby. Jedná se tedy o otázku prověření toho, zda konkrétní pokyn vězeňské služby ve vztahu k prostředkům na účtu odsouzeného vykonávajícího trest odnětí svobody byl proveden v souladu se zákonem. Dle soudu se jedná o problematiku přímo předvídanou § 78 odst. 2 písm. c) zákona o VTOS, u které nelze mít pochyb o tom, že její řešení spadá typicky do kompetence státního zástupce při dozorcí činnosti. Skutečnost, že prověřování žalobcem tvrzených skutečností může být právně složité, nijak neomezuje rozsah zákonem vymezené pravomoci a působnosti státního zástupce k řešení dané otázky.

15. Jelikož žalobce nedoložil (a ani netvrdil) uplatnění prostředků nápravy ve smyslu § 16a odst. 5 a odst. 7 zákona o státním zastupitelství, konstatuje soud, že žalobce před podáním předmětné žaloby (druhé v pořadí) nevyčerpal zákonem předvídané prostředky ochrany. Za těchto okolností je tato žaloba nepřijatelná, a soud ji proto podle § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 85 s. ř. s. musel odmítnout.

**Žaloba proti zásahu spočívajícím
ve zbavení dispozičního práva k účtu dne 8. 12. 2020
(první v pořadí)**

16. V žalobě ze dne 9. 12. 2020 (i před spojením evidované pod sp. zn. 51 A 131/2020), jež byla v pořadí podána jako první, žalobce namítá, že mu dne 8. 12. 2020 žalovaná neumožnila nákup věcí osobní potřeby, ačkoliv na svém účtu odsouzeného měl mít finanční prostředky z (údajného) daru od České republiky ve výši 98 932 Kč. V této skutečnosti spatřuje nezákonný zásah. Návrh výroku rozsudku (petit) v této žalobě vymezil takto: *„Určuje se, že zásah žalované spočívající ve zbavení žalobce dne 8. 12. 2020 dispozičního práva k peněžním prostředkům na účtu žalobce je nezákonný.“*
17. Tato žaloba má na první pohled spíše charakter určovací žaloby, neboť její petit je uvozen slovy „[u]rčuje se...“ a s uvedením konkrétního dne. Zároveň však nelze přehlédnout, že v petitu specifikovaný zásah je popsán jako zbavení dispozičního práva, což spíše naznačuje určitý přetrvávající stav, ve vztahu k němuž je dle navazujících žalobních tvrzení žádáno ukončení. V tomto směru soud musel vzít v úvahu jednak kontext žalobních tvrzení, v nichž jsou rozhodné skutkové okolnosti popisovány jako nemožnost disponovat s peněžními prostředky ve výši 98 932 Kč zadržovanými za účelem jejich (dle žalobce neoprávněného) plánovaného odeslání třetí osobě, ale též kontext obsahu druhé žaloby (původně vedené samostatně pod sp. zn. 51 A 140/2020), v níž žalobce z pohledu skutkových okolností shodně tvrdí neoprávněnou dispozici s částkou 98 932 Kč a její údajně neoprávněné odeslání třetí osobě. Z uvedeného je zřejmé, že žalobce v této (v pořadí první) žalobě usiluje prakticky o totéž, o č usiluje v žalobě druhé (popsané v bodech 5 až 16 výše), tj. aby mu bylo umožněno disponovat s částkou 98 932 Kč, o které je přesvědčen, že jde o dar, s nímž může disponovat dle uvážení a že naopak žalovaná s těmito prostředky disponovat nemůže. Jediný rozdíl je v tom, že v jedné žalobě napadá důsledky určitého stavu, zatímco v další žalobě napadá příčinu. Zjednodušeně řečeno: V jednom případě je žalováno na to, že si nemohl nakoupit, protože mu byly zablokovány peníze na účtu kvůli jejich chystanému odeslání, ve druhém případě je žalováno na to, že mu z účtu byly odeslány peníze, které předtím byly za tímto účelem zablokovány – v obou případech je však jádrem sporu otázka oprávněnosti věznice (žalované) disponovat s toutéž částkou.

18. S přihlédnutím k těmto souvislostem soud shledal, že tuto (v pořadí první) žalobu není možno projednávat izolovaně od žaloby druhé (viz body 5 až 16 výše). Pokud by totiž soud posuzoval samostatně otázku omezení dispozice s prostředky na účtu ke dni 8. 12. 2020, musel by nutně posoudit důvodnost zablokování částky 98 932 Kč kvůli jejímu plánovanému odeslání na účet třetí osoby (advokáta Mgr. Switata) a současně odpovědět na otázku, zda existoval oprávněný důvod pro toto odeslání – což je ovšem zároveň předmětem druhé žaloby. Jinak řečeno, vypořádání předmětu první žaloby (brojící proti omezení dispozice s účtem ke dni 8. 12. 2020) by nebylo myslitelné bez současného vypořádání předmětu žaloby druhé (brojící proti oprávněnosti odečtu prostředků z účtu). Důvodnost či nedůvodnost první žaloby je tedy přímo a bezprostředně závislá na posouzení merita žaloby druhé. Soud je proto přesvědčen, že namítanou nemožnost dispozice s účtem ke dni 8. 12. 2020 nelze považovat za samostatně žalovatelný zásah, neboť jde pouze o důsledek jiného ('vyššího') zásahu, který je žalovatelný samostatně a o jehož zákonnost v první řadě jde. Soud proto dospěl k závěru, že nemožnost dispozice s účtem ke dni 8. 12. 2020 nelze považovat za samostatný zásah způsobilý k projednání.
19. Soud rovněž považuje za nutné zkonstatovat, že nemohl-li žalobce ke dni 8. 12. 2020 disponovat s finančními prostředky na svém účtu, pak patrně nešlo o přímý důsledek jednání žalované, nýbrž o důsledek nastavení funkcí systému bankovních účtů, kdy v případě zaevidování chystané účetní operace směřující k odeslání vyšší částky (zde 98 932 Kč) třetí osobě je vyžadována existence zůstatku na účtu v určité kladné hodnotě, a proto funkce bankovního systému neumožňuje uvolnit částky tuto hodnotu přesahující. Tím spíše tedy není možno posuzovat otázku omezení dispozice s prostředky na účtu izolovaně bez současného zodpovězení otázky, zda bylo oprávněné samotné odeslání částky 98 932 Kč třetí osobě, jež je předmětem druhé žaloby vyžadující předchozí uplatnění prostředků nápravy, jíž však soud shledal z důvodů shora vysvětlených nepřípustnou.
20. Konečně nelze pominout, že pokud by soud připustil samostatné projednání (první) žaloby brojící proti nemožnosti dispozice s účtem ke dni 8. 12. 2020, pak by procesním vyústěním tohoto přístupu bylo obcházení nutnosti vyčerpat samostatné prostředky nápravy u zápůřčí žaloby směřující proti zásahu spočívajícím v odeslání částky 98 932 Kč z účtu odsouzeného, neboť výsledek této zápůřčí žaloby by byl vyřešen v rámci posouzení shora nastíněných otázek. To podporuje výše dovozený závěr, že danou (v pořadí první) žalobu nelze projednávat samostatně, neboť nerozlučně sdílí osud žaloby druhé. S ohledem na uvedené soud shledal, že tato (v pořadí první) žaloba je návrhem, který není přípustný [§ 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], a proto jej odmítl.

Závěr a náhrada nákladů řízení

21. Soud tedy shrnuje, že obě žaloby odmítl (výrok I), přičemž v případě žaloby ze dne 28. 12. 2020 (druhé v pořadí) tak učinil pro nevyčerpání prostředků nápravy, v případě žaloby ze dne 9. 12. 2020 (první v pořadí) tak učinil z důvodu, že se nejedná o samostatně žalovatelný zásah, ale toliko o důsledek zásahu, jenž je předmětem žaloby ze dne 28. 12. 2020.
22. Výrok II o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 3 s. ř. s., podle něhož žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, jestliže žaloba byla odmítnuta.
23. Návrhy byly odmítnuty před prvním jednáním. Soud proto podle § 10 odst. 3 poslední věty zákona

č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, rozhodl o vrácení zaplacených soudních poplatků (výrok III), které budou žalobci vráceny do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení podle § 10a odst. 1 téhož zákona.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů je stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 17. srpna 2021

JUDr. Věra Šimůnková, v. r.
předsedkyně senátu